

UIT DE PRAKTIJK: LOVERBOYS EN LOVERBOYS

Heleen Deelstra¹⁹

De directe aanleiding voor dit artikel is een bijeenkomst geweest, georganiseerd door TransAct te Utrecht. TransAct is een landelijk expertisecentrum gericht op o.a. preventieprojecten ter voorkoming van seksueel en huiselijk geweld en vraagstukken rond sekse en etniciteit. Vanuit eerdere contacten met TransAct werd ik al met enige regelmaat via digitale mailing op de hoogte gebracht van nieuwe projecten, nieuw uitgekomen brochures, kortom met de producten van TransAct. Dit keer dus een uitnodiging voor een themabijeenkomst over loverboys, georganiseerd voor het netwerk van mensen werkzaam in de verstandelijk gehandicaptenzorg.

Met een kleine 20 man (waarvan driekwart vrouw) zaten we op donderdagmiddag 27 oktober 2005 in de vergaderzolder van TransAct, hartje Utrecht. Na een inleiding over de meest recente projecten en ontwikkelingen binnen TransAct werd het onderwerp loverboys gepresenteerd door Lou Repetur. Zij is een van de drijvende krachten achter de stroom artikelen over loverboys die we de laatste maanden telkens in de kranten kunnen lezen. Lou vestigde onze aandacht op een drietal recent uitgegeven boeken die niet alleen gaan over loverboys, maar ook over de ervaringen van slachtoffers van loverboys, bijvoorbeeld over de wijze waarop zij door loverboys tot prostitutie werden gedwongen. In 'Publiek Geheim' zijn negen verhalen van jongeren beschreven waarmee een beeld gegeven wordt over de manier waarop jongeren zelf tegen hun ervaringen in de prostitutie aankijken. Over misleiding, dwang, bedreiging en geweld, maar ook over de context waarbinnen dit gebeurde en de keuzes die zij zelf daarin gemaakt hebben. In het boek 'Loverboy's, een publieke zaak' komen tien mannen aan het woord die verdacht worden van loverboy-praktijken of daarvoor veroordeeld zijn. Het is voor het eerst dat deze mannen zo uitgebreid vertellen over hun motieven en hun daden. En tenslotte is er nog een boek over 'Loverboys, feiten en cijfers' met cijfermatige gegevens, verzameld vanuit een quickscan.

Maar wij, hulpverleners werkzaam met slachtoffers, hadden die boeken nog niet gelezen en waren dus benieuwd naar hetgeen Lou Repetur ons te vertellen had. In onze orthopedagogische behandelcentra hebben we altijd veel slachtoffers van seksueel misbruik. (Ament & Deelstra, 2001). We zijn dan ook goed bekend met de problematiek van LVG-slachtoffers, met de trauma's en met de invloed die misbruik kan hebben op de totale ontwikkeling en levensloop. Met enige regelmaat hebben we ook te maken met minderjarige meisjes die in de prostitutie werkzaam zijn geweest. Deze meisjes geven we in principe dezelfde behandeling als 'gewone' slachtoffers van seksueel misbruik, namelijk volgens het model slachtofferbehandeling (Deelstra, 1998). Maar sinds kort hebben we ook jonge meisjes in behandeling die te maken hebben gehad met groepsverkrachtingen. Hierbij gaat het om jonge meisjes, die in hun eigen woonomgeving door hun directe buurtgenoten of 'vrienden' tot seks met meerdere jongens worden overgehaald of gedwongen. Soms in kelderboxen, soms bij een van de jongens thuis. We waren benieuwd naar de informatie die daarover bekend was.

¹⁹ Heleen Deelstra is GZ-psycholoog / Gedrags- en Cognitief therapeut bij 's Heeren Loo Kwadrant Ermelo

Lou Repetur gaf daarover de volgende algemene informatie: In 1998 voerde het NISSO (Nederlands Instituut voor Seksuologisch Onderzoek) in opdracht van het ministerie van Justitie een onderzoek uit naar aard en omvang van gedwongen jongerenprostitutie. Uit de gegevens van 315 minderjarige prostituees was bij 80 % sprake geweest van dwang door de partner, 1/3 is Nederlands en 2/3 is allochtoon of Ama en de gemiddelde leeftijd bij aanvang was 15,4 jaar. Er wordt gesproken over 1500 minderjarige prostituees in Nederland, waar instellingen contact mee hebben en nog eens 500 waar instellingen geen contact mee hebben. Van de meiden komt 40% uit een gezin waar verwaarlozing een belangrijke rol speelt, 57% van de Nederlandse meiden en 73% van de allochtone meiden zijn van huis weggelopen, 21 % heeft seksueel misbruik ervaringen en 46% heeft een afgebroken opleiding.

Uit het NISSO-onderzoek bleek dat 1/3 van de daders van Marokkaanse afkomst was en 2/3 Nederlands, Turks, Surinaams/Antilliaans, Oost-Europees, Nigeriaans en Chinees. Ook bleek 1/3 van de loverboys individueel te opereren en de rest in losse samenwerkingsverbanden of netwerken.

Indrukwekkende cijfers die echt betekenis krijgen wanneer je zelf veel met slachtoffers te maken hebt. Het meest kwetsbaar voor loverboys blijken de meiden met weinig zelfvertrouwen, de ama's (alleenstaande minderjarige asielzoekers), meiden met een licht verstandelijke handicap en verwaarloosde of juist overbeschermde meiden. Oftewel, een groot deel van de meiden die is opgenomen in de LVG-instellingen.

Het probleem waar wij als hulpverleners binnen de orthopedagogische behandelcentra altijd mee te maken hebben is dat wij alleen het eindresultaat zien, wanneer het al is misgegaan. Het hele traject wat eraan vooraf gaat, het traject van interactie en verleiding speelt zich meestal buiten de instelling af. Of toch niet? Lou Repetur geeft aan dat er loverboys en loverboys zijn. Loverboys die gericht zijn op het zo snel mogelijk geld verdienen, die daarom meisjes gericht benaderen om hen uiteindelijk in de prostitutie te laten werken. Zij richten zich vooral op meisje van 16-17 jaar, zodat die 'bewerkt' kunnen worden om als 18-jarige in de prostitutie werkzaam te kunnen zijn. Want dit maakt de kans op vervolging kleiner. Dit is de manier van werken van loverboys uit de grote steden en tegenwoordig ook uit omliggende dorpen. Meisjes uit de dorpen die in de grotere steden op school gaan blijken makkelijk te benaderen en ze hebben soms minder goed in de gaten wat achterliggende bedoelingen kunnen zijn. Straathoekwerkers en politie hopen door samenwerking dit soort loverboypraktijken in een vroeg stadium op het spoor te komen om afglijden in de richting van prostitutie te voorkómen.

Maar er zijn ook andere loverboys: jongens die gericht zijn op seks en die niet zozeer de bedoeling hebben er geld aan te verdienen. Dit kunnen ook jongens zijn die in groepsverband actief zijn. Deze jongens denken meestal dat de meisjes het zelf wilden, dat ze het er zelf naar maakten, dat ze er zelf om vroegen. "Het voorbereidende werk, het sensuele dansen, het schuren met de billen in het kruis van verschillende jongens, dat betekent toch alleen dat het meisje seks wil? En als ze seks met een jongen heeft en blijft lachten bij de tweede of derde, terwijl ze zegt 'Nee, ik wil niet meer' dat betekent juist dat ze nog meer wil. Want na afloop blijft ze toch wel bij de jongens, het zijn immers haar 'vrienden' uit de buurt. Dat ze inmiddels een naam heeft - vies meisje, slet of banga - en dat de jongens geen enkel respect meer voor haar hebben lijkt niet tot haar door te dringen."

Binnen onze instellingen kunnen we ook te maken hebben met dit soort loverboypraktijken. Dan gaat het vooral om de groep LVG-meiden met een achtergrond van affectieve verwaarlozing. Deze meiden kunnen zo'n behoefte aan aandacht hebben, dat

‘gewoon aardig zijn’ van een jongen (een groepsgenoot, een jongen van binnen of buiten de instelling) al het begin kan zijn van een interactieproces dat uitdraait op seks, gewenst of ongewenst. Een interactieproces waar zowel de jongen als ook het meisje deel van zijn en waar ze samen telkens een stapje verder gaan en vaak beiden het idee hebben niet meer terug te kunnen. Een interactieproces waarin grenzen diffuus zijn, waarin beelden of verhalen (vanuit de media: videoclip, MSN, internet) als voorbeeld dienen en waarin experimenteelgedrag gemakkelijk te snel tot seks kan leiden. Dit maken we mee binnen onze instellingen. Dit weten we, dit willen we voorkómen door met regelmaat over seksualiteit te praten, door geplande- en ongeplande voorlichting, door een open houding, door het begeleiden van de seksuele ontwikkeling van de jongeren. En toch gaat het ook binnen de instellingen nog wel mis en moet aangifte gedaan worden van seksueel misbruik.

Daarom is voorlichting over loverboys belangrijk, niet alleen aan slachtoffers van seksueel misbruik, maar ook aan de meiden die daar (nog) niet mee te maken hebben gehad. Met behulp van een voorlichtingsvideo en gesprekken komt de opbouw van de ronselpraktijken van loverboys aan de orde: de eerste ontmoeting, de manier van indruk maken (kadootjes, uitgaan), de relatie (waar de meisjes hun familie en vrienden voor willen loslaten), het verleggen van de grenzen (hij wilde meer, ik werd bang voor hem), de aanzet tot prostitutie en uiteindelijk de exploitatie. Maar ook voorlichting over die andere loverboy: die aardige jongen die zelf ook de grenzen niet zo goed weet of kan aangeven. Die In de interactie met het meisje mogelijk verder gaat dan hij wilde en andersom ook maakt dat zij verder gaat dan ze wilde. Zodat ze uiteindelijk samen slachtoffer kunnen worden van de eigen onmacht om grenzen te herkennen en te hanteren.

De bijeenkomst van TransAct heeft in ieder geval opgeleverd dat we ons nu meer bewust zijn van het feit dat loverboys niet alleen die mooie, vaak allochtone versierders zijn die met cadeautjes en aandacht meiden ronselen voor de prostitutie. Het kunnen doodgewone jongens zijn, ook LVG-jongens, die de aandacht van de meiden vangen en soms onbedoeld, maar altijd door interactie, dus ook door gedragingen van de meiden zelf, tot seks en daarbij helaas ook tot seksueel misbruik komen.

Tijdens de bijeenkomst van TransAct heb ik kennis gemaakt met Petra Tiemessen, als orthopedagoge werkzaam bij Saltho in Boxtel en Oisterwijk. Zij is ook seksuoloog in opleiding en ik wil haar vragen om vanuit haar ervaring en deskundigheid inhoudelijk te reageren op dit artikel. Hierbij geef ik ‘de pen’ door aan Petra Tiemessen.

Literatuur

- Ament, M. en Deelstra, H. (2001). Therapieën in LVG-instituten: De resultaten van een inventarisatieronde. In: Ontwikkelingen Wetenschappelijk Onderzoek (OWO), orthopedagogische centra voor licht verstandelijk gehandicapte jongeren. Jrg 4, 1, pp. 2-5, RWK, Ermelo.
- Deelstra, H. (1998). Therapie voor licht verstandelijk gehandicapte slachtoffers van seksueel misbruik. *Bewegen en hulpverlening*, 15, 139-167.
- Terpstra, L. & Dijke, A. van. (2005) *Publiek Geheim: jeugdprostitutie*. Uitgeverij SWP Amsterdam
- Terpstra, L. , Dijke, A. van & San, M. van. (2005) *Loverboys, een publieke zaak*. Uitgeverij SWP Amsterdam
- Terpstra, L. & Dijke, A. van. (2005) *Loverboys: feiten en cijfers*. Uitgeverij SWP Amsterdam

Zie ook: www.transact.nl en prettywoman@stade.nl